

SOCIALE VEILIGHEID

Inhoud

1. Inleiding	2
Aanleiding voor dit beleid:.....	2
Het doel van dit beleid:	2
Voorwaarden.....	2
2. Onze blik op pesten	3
Vormen van pesten.....	3
Signalen van pesten	3
Oorzaken van pesten.....	3
Pesten of Plagen?.....	3
3. Preventief beleid	4
Leerlingen	4
Team	7
Ouders.....	8
4. Monitoring.....	8
• Kleuterobservatielijst	8
• ZIEN!	8
• Brievenbus.....	9
• Sociogram.....	9
Leerlingen	9
Team	9
• Kleuterobservatielijst	9
5. Tijdpad.....	10
6. Curatief beleid	13
Leerlingen	13
Team	13
Ouders.....	13
Stappenplan bij conflicten en pestgedrag	14
Bijlagen.....	16
Bijlage 1: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving	16
Bijlage 2: Thema's en lessen Kriebels.	17
Bijlage 3: Gesprek zonder schuldvraag.....	18

1. Inleiding

De Onderwijsinspectie over Sociale Veiligheid: "school is veilig als de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van anderen wordt aangetast. Dat betekent dat er een veilige en positieve sfeer is op school. Het betekent ook dat de school optreedt tegen pesten, uitschelden, discriminatie, geweld en andere vormen van ongepast gedrag, en deze zoveel mogelijk voorkomt."

Aanleiding voor dit beleid:

Met de invoering van de wet Sociale Veiligheid op School (aug. 2015) hebben scholen een inspanningsverplichting gekregen om een sociaal veilige schoolomgeving te realiseren. Alle scholen hadden al wel een pestprotocol, maar deze wet is in het leven geroepen omdat het hebben van een protocol alleen niet afdoende is. Wij onderschrijven dit. We vinden het heel belangrijk om een actief veiligheidsbeleid te voeren ter preventie van pesten. Echter weten wij ook dat pesten helaas op elke school voorkomt, ook bij ons. Daarom investeren wij in de deskundigheid en betrokkenheid van ons team, de leerlingen en de ouders/verzorgers ten behoeve van het creëren van een veilige en positieve sfeer op school en daarnaast om het pesten op onze school te kunnen signaleren en serieus aan te pakken.

Het doel van dit beleid:

Alle leerlingen horen zich veilig te voelen tijdens hun basisschoolperiode op onze school, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Mocht hun veiligheid toch in het gedrang komen, dan voelen zij zich gehoord en serieus genomen.

Voorwaarden om ons doel te bereiken:

- Afspraken zichtbaar maken waardoor teamleden, leerlingen en ouders elkaar kunnen aanspreken op deze afspraken als er zich ongewenste situaties voordoen,
- School monitort de sociale veiligheid 1 x per jaar.
- Dit beleid wordt elke 2 jaar geëvalueerd en waar nodig aangepast. Hierbij worden alle partijen betrokken: leerlingen, ouders en teamleden.
- Pesten wordt als probleem gezien door alle betrokken partijen: leerlingen, teamleden en de ouders / verzorgers (hierna genoemd: ouders).
- Wij zien pesten als een groepsprobleem waarbij we uitgaan van verschillende rollen: gepeste leerlingen, pesters, meelopers, aanmoedigers, helpers, buitenstaanders en omstanders.
- Teamleden herkennen de signalen van pesten en nemen, als pesten optreedt, duidelijk stelling hiertegen.
- Wanneer pesten ondanks preventie toch de kop op steekt, beschikt de school over een pestprotocol waarin duidelijke stappen staan die dan gevolgd worden.
- Voor ouders en leerlingen is er een aanspreekpunt met betrekking tot pesten. Op onze school zijn dat anti-pestcoördinator mevr. S. Soethout en mevr. M. van de Veerdonk.

2. Onze blik op pesten

In dit hoofdstuk beschrijven wij kort wat wij onder pesten verstaan.

Vormen van pesten

Pesten kan in verschillende vormen voorkomen:

- fysiek pesten (lichamelijk): slaan, duwen, schoppen, knijpen, haren trekken, laten struikelen of tegenhouden.
- Verbaal pesten (met woorden): schelden, roddelen, chanteren, uiten van bedreigingen of iemand belachelijk maken.
- Materieel pesten (met spullen): afpakken, beschadigen of verstoppen van spullen.
- Relationeel / sociaal pesten buitensluiten, negeren of uitlachen.

Daarnaast is er ook nog digitaal pesten. Bovenstaande vormen worden dan via de digitale kanalen uitgevoerd. Te denken valt aan foto's bewerken, versturen van bedreigingen of virussen, iemand hacken of blokkeren, haatprofielen aanmaken, etc.

Signalen van pesten

Als een van bovenstaande dingen gebeurt, zijn dat signalen van pesten. Daarnaast zijn we ook alert op gedragsveranderingen bij leerlingen:

- leerlingen met teruggetrokken gedrag
- leerlingen met zwakke, onzekere lichaamshouding
- leerlingen die zich sterker manifesteren: brutaler – agressiever
- leerlingen die zich afzonderen
- leerlingen die spullen kwijt zijn of waarvan de spullen kapot zijn
- leerlingen die sociaal onhandig gedrag vertonen.

Oorzaken van pesten

Uit onderzoek blijkt dat pesters over het algemeen een positieve houding ten opzichte van geweld hebben en dat ze een beperkt inlevingsvermogen hebben. Daarnaast kunnen andere oorzaken als een problematische thuissituatie, verveling, niet met frustratie om kunnen gaan en aangeleerd gedrag, ook een rol spelen.

Pesten of Plagen?

Vaak worden de termen pesten en plagen door elkaar gehaald en wat voor de een pesten is, ervaart de ander als plagen. Wij gaan uit van de beleving van de gepeste leerling. Hij / zij bepaalt of het pesten of plagen is. Elke melding en/of signaal nemen we daarom ook serieus. Naast het gevoel dat de gepeste leerling heeft, nemen we onder andere de volgende verschillen ook mee:

Plagen	Pesten
Gebeurt af en toe	Structureel
Kortdurend	Voortdurend / aanhoudend / herhaaldelijk
Door en naar verschillende personen	Vaak dezelfde die pest / gepest wordt
Beide partijen hebben plezier	Gaat ten koste van sfeer
Gelijkwaardigheid	Machtsverhouding / ongelijke strijd

Dit bepaalt mede de interventies die daarna gedaan worden. Deze kunnen gericht zijn op de gepeste leerling, op de pester of op een hele groep.

3. Preventief beleid

Op school werken we aan een veilige schoolomgeving voor alle leerlingen.

Dit proberen wij te bewerkstellingen door preventief maatregelen en activiteiten in te zetten die gericht zijn op alle betrokkenen van de school, niet alleen gericht op leerlingen en leerkrachten maar ook op ouders. Hieronder worden deze maatregelen en activiteiten verder uitgelegd. In het hoofdstuk Tijdpad vindt u terug wanneer welke activiteiten uitgevoerd worden.

Leerlingen

- We hebben 1 gouden afspraak op school:

Wij zorgen er samen voor, dat iedereen zich prettig kan voelen op onze school.

De afspraak t.a.v. het binnen komen in het lokaal is:

We komen rustig de school binnen, zodat we op tijd kunnen beginnen.

De afspraak t.a.v. het gebruik van het lokaal:

We dragen zorg voor de materialen in de klas.

De afspraak t.a.v. het werken in de klas, zowel individueel als in groepjes:

Tijdens het werken houden we rekening met elkaar.

De afspraak t.a.v. het verlaten van het lokaal:

We verlaten rustig een opgeruimde klas.

De afspraak buiten het lokaal:

Ook buiten het lokaal houden we het gebouw en plein netjes.

In elke groep vormen deze afspraken de basis voor de groepsafspraken. De principes Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving zijn sinds deelname aan het traject “Autopoiesis; perspectief op duurzaam, betekenisvol onderwijs” leidend. De principes worden aan de hand van mindmaps “samen leven, leren, werken en spelen” geconcretiseerd en zichtbaar gemaakt. Elke maand is er een groeps gesprek waarin de leerlingen aangeven welke afspraak voor hun heel belangrijk is, hoe zij het ervaren en waar zij aan willen werken. Input voor dit gesprek komt vooral vanuit de leerlingen, omdat wij vinden dat de leerlingen er medeverantwoordelijk voor zijn dat iedereen zich in de klas prettig en veilig kan voelen. De leerkracht heeft een begeleidende rol tijdens dit gesprek. Zie bijlage 1: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving.

- **Start schooljaar: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving**

Het belang van de eerste week is het creëren van een veilige en uitdagende omgeving.

Veilig t.o.v. de leerkracht, leerlingen en leerstof.

We werken aan de sociale cohesie van de groep door te werken aan de visie van de groep. Wie willen we samen zijn? De takken ‘samen leven, samen leren, samen spelen, samen werken’ worden per groep besproken en gevisualiseerd. Daarna wordt de visie uitwerking van alle groepen samen in beeld gebracht in de school. Daarmee laten we zien wie we als systeem willen zijn.

Er wordt op een creatieve en interactieve manier gewerkt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen in de klas. Tijdens deze weken is er ook extra veel aandacht voor het omzetten van de gouden afspraken van de school naar groepsafspraken van elke klas. Dit vanuit het besef dat we als leerkrachten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een positieve groepsvorming, waarvan de eerste zes weken gezien worden als de gouden weken om dit te bewerkstelligen.

De eerste twee weken na de kerstvakantie worden gezien als de zilveren weken en daarom wordt hier opnieuw extra aandacht aan gegeven in alle groepen.

Hoe maken we er een groep van?

Groepsvorming geven we mede vorm door inzet van teambouwers, klassenbouwers, energizes, kennismakingsspelletjes,

Zie: startweek Kanjertraining onderbouw en bovenbouw.

Zie: voorbeeld startweek Guus Geisen.

Zie: kennismakingsactiviteiten Coaching & Zo.

Zie: werken met MI profiel.

We werken met en zonder methodes. Weten wat je allemaal gaat leren en zien dat het past bij wat je het jaar daarvoor gedaan hebt, is een belangrijke eerste stap om veiligheid te ervaren t.o.v. de leerstof.

- **Kennismakingsrondje intern vertrouwenspersoon**

Elk jaar bezoeken de vertrouwenspersonen van de school de groepen 1 t/m 8. Tijdens dit rondje wordt er gesproken over (seksuele) weerbaarheid, elkaars grenzen, omgaan met elkaar (ook op social media) en hoe de leerlingen hulp kunnen inschakelen als dit nodig is. De vertrouwenspersoon is mevr. N. Lebens.

- **Social Media**

Basisschool Meerdijk ziet het als haar opdracht om leerlingen mediawijs te maken. We bieden de leerlingen lessen aan vanuit Het Nationaal Media Paspoort en de Kanjertraining.

Alle leerlingen krijgen lessen over 7 thema's, die elk schooljaar terugkomen. De 7 lessen per schooljaar duren tussen de 20 en 50 minuten per les en zijn exact afgestemd op de leeftijd, belevingswereld en het onderwijsniveau en leervermogen van de leerlingen.

Het Nationaal Media Paspoort is een doorlopende leerlijn van groep 1 t/m 8.

Hoewel eerst de lessen vanaf groep 5 gegeven moeten zijn, hebben we voor het schooljaar 2019-2020 besloten om, onder begeleiding van de Mediacoach, in te stappen met alle groepen.

Alleen in groep 5 maken de leerlingen een digitaal paspoort aan. Volgend jaar komt hier groep 6 bij, het jaar erop groep 7 en vanaf het jaar erop werken alle groepen 5 t/m 8 met het digitale paspoort.

De vragen van het digitale paspoort, motivatie- en strategievraag, worden wel besproken tijdens de lessen in alle groepen. Dit noteren alle leerlingen in hun papieren actieboekje.

Alleen groep 5 verwerkt dit het komende jaar ook in het digitale paspoort.

Uiteindelijk hebben de leerlingen in groep 8 een eigen digitaal paspoort, als persoonlijk document dat hen richting en houvast geeft in de online wereld.

7 thema's

Er zijn 7 thema's die worden gevolgd. Bij sommige lessen kunnen ook (groot)ouders met het kind meedoen. Het is gebleken dat dit voor vele kinderen en opvoeders een enorm leuke bezigheid is! De thema's zijn:

1. Weet wat je ziet (o.a. wat is waar en niet waar in de media?)
2. Bewaak je identiteit (o.a. wie ben jij op internet?)
3. Wat je geeft krijg je terug (o.a. over respectvol met elkaar omgaan, online pesten)
4. Houd de klok in de gaten (o.a. over de tijd die je aan online en offline spelen besteedt)
5. Maak goede keuzes (o.a. hoe deel je jouw online leven in?)
6. Bescherm je privacy (o.a. wat is privé en wat mogen anderen van jou weten?)
7. Zorg voor je eigen veiligheid (o.a. bij wie kun je terecht als je hulp en tips nodig hebt?)

Media Masters game groepen 7 en 8

De groepen 7 en 8 doen ook dit schooljaar mee met de Media Masters game. MediaMasters is een spannende serious game over de kansen en gevaren van (digitale) media, speciaal voor groep 7 en 8. Door het spelen van de game bouwen leerlingen basiskennis op over mediawijsheid. Hoe ga je mediawijs om met WhatsApp, privacy en nepnieuws? Leerlingen gaan samen in de klas én thuis het avontuur aan en bundelen hun mediawijze krachten om MediaMissies te volbrengen.

In groep 8 worden tevens lessen vanuit What's Happy gegeven.

Basisschool Meerdijk ziet het als haar opdracht om leerlingen mediawijs te maken. We bieden de leerlingen lessen aan vanuit Het Nationaal Media Paspoort en de Kanjertraining.

In de lessen van Het Nationaal Media Paspoort worden 7 thema's aangeboden.

Alle leerlingen krijgen lessen over 7 thema's, die elk schooljaar terugkomen. De 7 lessen per schooljaar duren tussen de 20 en 50 minuten per les en zijn exact afgestemd op de leeftijd, belevingswereld en het onderwijsniveau en leervermogen van de leerlingen.

Het Nationaal Media Paspoort is een doorlopende leerlijn. We stappen in schooljaar 2019-2020 in met de groepen 1 t/m 5. De groepen 6, 7 of 8 starten eerst met de lessen van groep 5, zodat zij wennen aan de methode.

In groep 5 maken de leerlingen via deze website een eigen digitaal paspoort aan, waarin zij steeds hun eigen motivaties en individueel gekozen strategieën noteren. Dat doen zij ook in groep 6 en 7. In groep 8 hebben de leerlingen een eigen digitaal paspoort, als persoonlijk document dat hen richting en houvast geeft in de online

Er zijn 7 thema's die worden gevolgd. Bij sommige lessen kunnen ook (groot)ouders met het kind meedoen. Het is gebleken dat dit voor vele kinderen en opvoeders een enorm leuke bezigheid is! De thema's zijn:

1. Weet wat je ziet (o.a. wat is waar en niet waar in de media?)
2. Bewaak je identiteit (o.a. wie ben jij op internet?)
3. Wat je geeft krijg je terug (o.a. over respectvol met elkaar omgaan, online pesten)
4. Houd de klok in de gaten (o.a. over de tijd die je aan online en offline spelen besteedt)
5. Maak goede keuzes (o.a. hoe deel je jouw online leven in?)
6. Bescherm je privacy (o.a. wat is privé en wat mogen anderen van jou weten?)
7. Zorg voor je eigen veiligheid (o.a. bij wie kun je terecht als je hulp en tips nodig hebt?)

Vanuit de Kanjertraining wordt er kennisgemaakt met de competenties die je nodig hebt om actief, kritisch én bewust te kunnen deelnemen aan de mediasamenleving.

In groep 7 en 8 worden tevens lessen vanuit What's Happy gegeven.

- **Kriebels in je buik**

Dit is een digitale lesmethode voor relationele en seksuele vorming, waarin een doorgaande lijn zit van groep 1 t/m 8. Het lespakket is opgebouwd aan de hand van vier thema's:

1. Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
2. Sociale en emotionele ontwikkeling
3. Voortplanting en gezinsvorming
4. Seksuele weerbaarheid

Deze lessen worden door het jaar heen gegeven waarbij we in één project week hebben waarin er meerdere lessen in de week gegeven worden: De week van de lentekriebels. Dat is de week waarin 21 maart (start van de lente) valt. Ook wordt er in alle groepen op Valentijnsdag een les gegeven.

Zie bijlage 2: Thema's en lessen Kriebels.

Team

- **Speelkwartier**

Tijdens het speelkwartier lopen twee collega's buiten.

Toezicht op het plein vermindert het pesten door:

- Leerkrachten krijgen meer overzicht doordat ze taken kunnen verdelen.
- Leerkrachten kunnen het spelen van kinderen begeleiden. Hiermee kunnen conflicten voorkomen worden of in ieder geval in de kiem worden gesmoord.
- Leerkrachten kunnen kinderen die alleen zijn bij het spel betrekken.
- Leerkrachten kunnen spel initiëren.

Op deze manier is de pleinwacht positief met kinderen bezig in plaats van alleen te surveilleren.

- **Teamscholing**

Het team wordt geschoold middels 'De Kanjertraining Basisonderwijs'.

De Kanjertraining bestaat uit een serie lessen met bijbehorende oefeningen om de sfeer in de klas goed te houden (preventief) of te verbeteren (curatief). U kunt hierbij denken aan afname van probleemgedrag en depressieve gevoelens, alsmede een toename op welbevinden en zelfwaardering. Met de Kanjertraining leren kinderen zich op een positieve manier te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. Reageer daarom niet met haat, wraak, gezeur, ontkenning, onverschilligheid of cynisme op problemen die zich voordoen in jouw leven. Doe je best er iets van te maken. Zoek oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust en wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid.

- **Commissie Veilig leefklimaat**

Deze commissie bestaat uit mevr. N. Lebens (vertrouwenspersoon) en mevr. P. Soethout en mevr. M. van de Veerdonk (anti-pestcoördinator) en mevr. S. Laros, media coach. Zij sturen het team aan in de uitvoering van het beleid Sociale Veiligheid. Na elke monitoring komt de commissie ook samen om naar de resultaten te kijken en om vast te stellen of het beleid nog passend is bij de resultaten van de monitoring. Hierover is ook overleg met directie. Halverwege het jaar wordt met het team gesproken over de resultaten van de monitoring, de afspraken die we maken op preventief gebied en waar evt. extra interventies nodig zijn.

Ouders

• Informatieverstrekking ouders

- Afname veiligheidsbeleving leer en leefklimaat
- Tussenbeide
- Contactmomenten o.a. SEOgesprekken
- Startvertelgesprekken

• Oudergesprekken

Er zijn 4 contactmomenten:

- Startvertelgesprek
- SEOgesprek
- Rapportage februari/maart
- Rapportage juni/juli

Tijdens oudergesprekken wordt gevraagd of ouders signalen hebben gekregen dat hun kind anderen pest, gepest wordt of aangeeft dat anderen in de klas of school gepest worden.

4. Monitoring

Algemeen

Wij zetten veel maatregelen en activiteiten preventief in om een sociale veilige schoolomgeving voor onze leerlingen te bewerkstelligen. We hechten er veel waarde aan om dit preventieve beleid ook te toetsen door leerlingen, team en ouders met behulp van een monitor. De resultaten van deze monitor gebruiken wij om te kijken of er:

- aanpassingen in het preventief beleid wenselijk zijn,
- interventies naar individuele leerlingen dan wel groepen, leerkrachten of team wenselijk zijn.

Voor de monitoring maken wij gebruik van verschillende instrumenten. In dit hoofdstuk geven we een korte toelichting op deze instrumenten en geven we een overzicht over wie welke monitoring invult.

• DigiKeuzebord domein Sociaal Emotioneel

De Kleuterobservatielijst (DigiKeuzebord) wordt twee keer per jaar ingevuld voor de leerlingen van groep 1 en 2. Het brengt de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerling in beeld.

• ZIEN!

ZIEN! is een leerlingvolgsysteem gericht op het sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen op de basisschool. Er wordt gebruik gemaakt van vragenlijsten voor leerlingen en voor leerkrachten. Binnen ZIEN! wordt het sociaal-emotioneel functioneren van leerlingen opgesplitst in sociaal en emotioneel functioneren. Het emotioneel functioneren wordt bepaald door het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen. Dit zijn twee cruciale voorwaarden voor de ontwikkeling van de leerling. Deze twee graadmeters komen in beide vragenlijsten dan ook terug.

Het sociaal functioneren wordt bepaald door vaardigheden die leerlingen laten zien in hun gedrag tijdens sociale omgang met elkaar. Enkele belangrijke gedragingen zijn: helpen, samenwerken, samen delen, zorg geven, troosten, begrip tonen en geruststellen.

De leerkrachtvragenlijst wordt voor elke leerling ingevuld door de leerkrachten van groep 2 t/m 8. De leerkracht beoordeelt stellingen aan de hand van eigen observaties over het gedrag dat de leerling laat zien.

De leerlingvragenlijst is in te vullen door kinderen van groep 5 t/m 8 en bestaat uit twee verschillende lijsten:

1. *Leer- en leefklimaat*: Deze vragenlijst bevat stellingen met betrekking tot de betrokkenheid, het welbevinden, relatie met andere kinderen, autonomie, de pestbeleving en het pestgedrag van de leerling. Deze is goed in te zetten voor de monitoring van sociale veiligheid vanwege de vragen naar pestbeleving en pestgedrag.
2. *Veiligheidsbeleving*: Deze vragenlijst bevat stellingen met betrekking tot het vertrouwen en de veiligheid in de klas.

- **Brievenbus**

Op school hangt een brievenbus waar de leerlingen briefjes in kunnen stoppen met betrekking tot hun welbevinden en de omgang met elkaar. Hier wordt door de intern vertrouwenspersoon (IVP) aandacht aan gegeven tijdens het kennismakingsrondje. Deze briefjes worden door de IVP verwerkt in een schema waarin bijgehouden wordt welke leerlingen de briefjes geschreven hebben, welke leerlingen / leerkrachten betrokken zijn en wat er vervolgens mee gedaan is.

- **Sociogram**

Er wordt twee keer per jaar een sociogram ingevuld in oktober en april.

Leerlingen

- **Leerlingvragenlijst ZIEN!**

Eén keer per jaar wordt door elke leerling van groep 5 t/m 8 de vragenlijst 'leer- en leefklimaat' volledig ingevuld. Dit gebeurt rondom de herfstvakantie, wanneer het groepsvormingsproces heeft plaatsgevonden. We zijn tevreden als minimaal 80% van de leerlingen niet in het rood scoort bij de onderdelen pestbeleving en pestgedrag.

Team

- **DigiKeuzebord domein Sociaal Emotioneel**

De Kleuterobservatielijst (DigiKeuzebord) wordt twee keer per jaar ingevuld voor de leerlingen van groep 1 en 2. Het brengt de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerling in beeld.

- **Leerkrachtvragenlijst ZIEN!**

Eén keer per jaar wordt voor elke leerling van groep 5 t/m 8 de vragenlijst volledig ingevuld. Dit gebeurt rondom de herfstvakantie, wanneer het groepsvormingsproces heeft plaatsgevonden. Rondom de voorjaarsvakantie wordt na analyse voor leerlingen waar zorgen over zijn de vragenlijst nogmaals ingevuld rondom de voorjaarsvakantie. We zijn tevreden als minimaal 80% van de leerlingen niet in het rood scoort bij de gemiddelden van welbevinden en betrokkenheid én bij de gemiddelden van de vijf vaardigheden.

5. Tijdspad

In dit tijdspad ziet u elke activiteit gericht op preventie en monitoring weggezet binnen het schooljaar.

Augustus	
Kanjertraining	Lessen uit Kanjertraining, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken. Samen leren, samen spelen, samen werken, samen leven! Principe: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving.
September	
Kanjertraining	Lessen uit Kanjertraining, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken. Samen leren, samen spelen, samen werken, samen leven! Principe: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving.
Rondje vertrouwenspersoon	Groep 1-2: "Wat voelt fijn en wat niet" les van kriebels in je buik Groep 3-8: bezoek vertrouwenspersonen
Welbevinden	Afname Drempeltest in groep 8
Oktober	
Kanjertraining	Lessen uit Kanjertraining, werken aan groepsvorming, omzetten van de gouden schoolafspraken naar groep specifieke afspraken. Samen leren, samen spelen, samen werken, samen leven! Principe: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving.
Kriebels in je buik	Groep 1-2: wie ben ik Groep 3: mijn thuis Groep 4: wie vind ik speciaal Groep 5: omgaan met elkaar Groep 6: gezocht, een vriend Groep 7: mannen en vrouwen Groep 8: dit ben ik
Monitor	DigiKeuzebord - leerkrachten groep 1 observaties noteren voor alle leerlingen. ZIEN! - leerkrachtvragenlijst groep 2 t/m 8 alle leerlingen volledig. - leerlingvragenlijst groep 5 t/m 8 alle leerlingen 'leer- en leefklimaat' en veiligheidsbeleving. Sociogram - Leerlingen groep 1-8 beantwoorden vragen met betrekking tot samen spelen en samen werken. Wordt ingevuld in Sometics.
November	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Nationaal Media Paspoort	Les 1
Commissie Veilig Leefklimaat	Vergadering: o.a. resultaten monitoring – invulling teamscholing - interventies
December	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Nationaal Media Paspoort	Les 2
Januari	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen

Nationaal Media Paspoort	Les 3
Februari	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Nationaal Media Paspoort	Les 4 en 5
14 februari Kriebels in je buik	Valentijnsdag, dit benoemen naar de kinderen. Daarom vandaag een les uit Kriebels: Groep 1-2: wij zijn vriendjes Groep 3: ik vind het fijn met jou Groep 4: ik ben verliefd Groep 5: zullen we vrienden zijn? Groep 6: verliefd Groep 7: vriendschap en verliefdheid Groep 8: verliefdheid en seksuele oriëntatie
Monitor	ZIEN! - leerkrachtvragenlijst groep 2 t/m 8 leerlingen met zorgbehoefte.
Maart	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Week van de Lentekriebels	In elke groep worden deze week 3 lessen gegeven vanuit de methode Kriebels in je buik. Deze lessen komen uit de thema's - lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld - voortplanting en gezinsvorming - seksuele weerbaarheid
Commissie Veilig Leefklimaat	Vergadering DATA Medio: o.a. resultaten monitoring – beleid - interventies
April	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Media Wijsheid	Les Media Wijsheid KidsWeek groep 5-8 les 8
Monitor	Sociogram
Team	Vergadering DATA medio: o.a. resultaten monitoring – beleid - interventies
Mei	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen
Nationaal Media Paspoort	Les 6
Kriebels in je buik	Groep 1-2: wie ben ik Groep 3: ik ben een jongen en ik ben een meisje Groep 4: wat voel ik? Groep 5: de mensen om me heen Groep 6: verschillende soorten relaties
Monitor	Kleuterobservatielijst - leerkrachten groep 1 observaties noteren voor alle leerlingen.
Juni	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen

Nationaal Media Paspoort	Les 7
Commissie Veilig Leefklimaat	Vergadering: o.a. beleid terugblik en vooruitblik
Juli	
Samen leven...	Groepsgesprek in de klas over de gemaakte groepsafspraken.
Kanjertraining	Volg methode; Kanjerlessen

6. Curatief beleid

In de inleiding hebben we geschreven dat pesten op elke school voorkomt, dus ook op onze school. Er zijn verschillende maatregelen en activiteiten die als interventie ingezet kunnen worden indien blijkt dat dit nodig is vanuit bijvoorbeeld de monitoring. De interventies kunnen gericht zijn op leerlingen, het team of ouders. In dit hoofdstuk beschrijven wij kort een aantal van deze interventies. Daarnaast staat in dit hoofdstuk het stappenplan wat gevolgd wordt indien pestgedrag zich voor doet.

Leerlingen

- **Gesprek zonder schuldvraag:**
Een bemiddelingsgesprek wat gevoerd kan worden tussen twee of meerdere leerlingen onder begeleiding van een leerkracht. Het doel van dit bemiddelingsgesprek is het bevorderen van wederzijds empathie waardoor er begrip tot stand komt en er de mogelijkheid ontstaat om tot oplossingen te komen. Zie bijlage 3: Gesprek zonder schuldvraag.
- **Groepsgesprek:**
Met de groep in gesprek over hetgeen de leerkracht gezien of gehoord heeft en hierover uitleg vragen. Wat is ieders rol hierin en leerlingen oplossingen laten bedenken. Dit kan naar aanleiding van een conflict, maar ook naar aanleiding van resultaten van de monitoring.
- **Training / workshops:**
In een groep waar sprake is van aanhoudende pestproblematiek kan er eventueel een training of workshop in de groep gegeven worden. School kijkt naar de mogelijkheden.

Team

- **Leerkrachtgesprek:**
Naar aanleiding van de uitkomsten van de monitoring kan er een gesprek plaatsvinden tussen de leerkracht en de intern begeleider of anti-pestcoördinator. Tijdens dit gesprek worden er vragen gesteld over het eigen functioneren van de leerkracht met betrekking tot zijn/haar houding naar de klas en naar specifieke leerlingen. Hoeveel ruimte en verantwoordelijkheid krijgen leerlingen? Hoe veilig is het voor leerlingen in de klas?
- **Beeldbegeleiding**
Leerkrachten die moeite hebben met het consequent hanteren van afspraken, kunnen begeleid worden door middel van beeldbegeleiding. De IB-er gaat in overleg met de leerkracht videobeelden maken en nabespreken van momenten in de klas.

Ouders

- **Oudergesprek:**
Met ouders van gepeste leerlingen of leerlingen die pesten in gesprek om ze te informeren over de peestsituaties en over de manieren waarop wij hier als school mee omgaan. In dit gesprek kunnen ouders ook doorverwezen worden naar externe deskundige hulp als bijvoorbeeld blijkt dat het gepest worden of zelf pesten vooral voort lijkt te komen uit een gebrek aan weerbaarheid, inlevingsvermogen en sociale vaardigheden.
- **Ouderavond:**
Indien er in een groep sprake is van aanhoudende pestproblematiek kan school ervoor kiezen om een ouderavond te organiseren. Tijdens deze avond worden de ouders op de hoogte gebracht van de situatie, wat school al gedaan heeft en hoe ze hiermee verder om willen gaan. Ouders krijgen deze avond ook tips mee over hoe zij hiermee om kunnen gaan.

Stappenplan bij conflicten en pestgedrag

Stap 0: Zelf proberen op te lossen	
Als leerlingen een conflict met elkaar hebben, stimuleren wij ze eerst om het conflict zelf op te lossen. Hierbij is het wel heel belangrijk dat de leerkracht controleert of dit gelukt is. Op het moment dat het voor een van de leerlingen niet goed genoeg opgelost wordt, gaat het stappenplan in werking.	
Stap 1: Bemiddelingsgesprek bij een eenmalig incident / conflict	
WANNEER	Ter plekke bij het signaleren van het incident/conflict. Indien niet mogelijk, dan z.s.m. (liefst op dezelfde dag)
WAAROM	Vaak ontstaat pesten door een eenmalig conflict of incident dat niet wordt opgelost. Het doel van dit bemiddelingsgesprek is het bevorderen van wederzijds empathie waardoor er begrip tot stand komt en er de mogelijkheid ontstaat om tot oplossingen te komen.
WIE	Leerkracht en betrokken leerlingen
HOE	Een bemiddelingsgesprek op basis van de principes van Gesprek zonder Schuldvraag. Dit gesprek wordt in een verkorte variant gevoerd (vooral fase 1-2-3)
Stap 2: Afspraken evalueren	
WANNEER	Na 2 dagen, na een week en na een maand
WAAROM	Het actief volgen of gemaakte afspraken in het bemiddelingsgesprek nagekomen worden.
WIE	Leerkracht en betrokken leerlingen
HOE	Dit kunnen korte gesprekjes zijn van 2 minuten indien het goed loopt. Geven van complimenten als het de leerlingen gelukt is om zich aan de afspraken te houden.
Stap 3: Bij aanhoudelijk pestgedrag : Gesprek zonder schuldvraag	
WANNEER	- Als blijkt dat het de leerling(en) niet lukt om zich aan de afspraken te houden bij stap 2 - Als de leerkracht te horen krijgt dat er een ruzie of pestgedrag afspeelt
WAAROM	Zie stap 1. Daarnaast ook omdat je nu inzet op gedragsverandering door oplossingen te oefenen. Communicatie in combinatie met gedragstraining is het belangrijkste middel op een pestprobleem te doorbreken.
WIE	- Leerkracht met betrokken leerlingen - evt. IB of APC met betrokken leerlingen
HOE	Gesprek zonder schuldvraag, alle fasen. Let op: spreek eventueel eerst even apart met de leerling die gepest wordt waarin je uitlegt wat je gaat doen om diegene wat voor te bereiden op een gesprek met de leerling die pest.
Stap 4: Anderen op de hoogte brengen	
WANNEER	Als je een gesprek zonder schuldvraag in stap 3 hebt gevoerd, breng je op dezelfde dag ouders en APC op de hoogte. Indien nodig ook andere teamleden, de TSO, BSO en VSO.
WAAROM	Voor een goede samenwerking is het fijn als ouders en APC weten dat er een gesprek heeft plaatsgevonden en dat zij op de hoogte zijn van de gemaakte afspraken.
WIE	Degene die het gesprek met de leerlingen gevoerd heeft.
HOE	Ouders en APC: Via een mail waarin je beschrijft hoe het gesprek is verlopen (proces) en welke afspraken er gemaakt zijn. Deze mail wordt ook in ParnasSys geplaatst als 'oudercontact' met als onderwerp 'gesprek zonder schuldvraag'. Team: leerkrachten die het aangaat even mailen of persoonlijk op de hoogte brengen. Kan ook via de wekelijkse memo naar het team indien dit nodig is. TSO en BSO even aanspreken.
Stap 5: Oudergesprek	
WANNEER	Als bovenstaande stappen geen (gewenste) verandering laten zien en pestgedrag blijft aanhouden.
WAAROM	- Als school stelling nemen tegen het pestgedrag. - Delen van zorgen met ouders - In overleg met ouders werken aan een bevredigende oplossing.
WIE	Leerkracht met ouders gepeste leerling Leerkracht met ouders leerling die pest

	Naast de leerkracht sluit ook IB of APC aan bij dit gesprek.
HOE	Ouders informeren over de situatie en over hetgeen school hier al aan gedaan heeft. Ouders serieus nemen in hetgeen zij vertellen. Adviezen geven over hoe om te gaan met een kind dat gepest wordt of zelf pest. Beleid van school bespreken over hoe hier verder mee om te gaan.
Stap 6: Groepsgesprek	
WANNEER	Als er na stap 5 geen verandering plaatsvindt. Of als je eerder merkt dat de sfeer in de groep lijdt onder hetgeen er gebeurt.
WAAROM	De groep laten zien dat je stelling neemt tegen hetgeen gebeurt. Bewustwording bij de groep van hetgeen er gebeurt en welke impact dat heeft. Bewustwording van welke rol de leerlingen hebben en wat zij kunnen doen om het te laten stoppen.
WIE	De eigen leerkracht (na overleg met APC) of de APC-er.
HOE	Met de groep in gesprek over hetgeen de leerkracht gezien of gehoord heeft en hierover uitleg vragen. Wat is ieders rol hierin en leerlingen oplossingen laten bedenken. Wat kan jij doen om dit te stoppen? Verschillende rollen binnen pestproblematiek benoemen.
Stap 7: interventies - sancties	
WANNEER	Als bovenstaande geen (gewenst) effect laat zien en pestgedrag blijft aanhouden.
WAAROM	School kan en wil dit gedrag niet accepteren. Beschermen van de veiligheid van leerlingen.
WIE	- intern overleg met leerkracht, APC-er en evt. directie - bovenstaande personen in gesprek met ouders van de leerling die gepest wordt en/of de leerling die pest
HOE	Intern overleg: mogelijkheden van interventies bespreken voor de groep / leerkracht Met ouders van leerling die gepest wordt: samen in overleg om te komen tot mogelijke oplossingen, eventueel inschakelen externe deskundigheid, overleggen wat school nog kan doen. Met ouders van leerling die pest: samen met ouders overeen komen tot oplossingen en eventuele externe hulpverlening. Afspraken maken over handelingswijze op school en thuis. Eventuele sancties bespreken zoals: een opstel over de situatie en zijn/haar rol daarin, binnenblijven / nablijven, schorsing indien het gedrag blijft aanhouden.

Bijlagen

Bijlage 1: Zorg goed voor jezelf, de ander en de omgeving

Met nieuwe groepen kun je relatie-afspraken maken: hoe willen we met elkaar omgaan en hoe dragen we daar samen verantwoordelijkheid voor?

Zo kan het dat in het begin van de samenwerking leerlingen zich buigen over vragen als:

- wat heb jij nodig om hier het beste uit jezelf te halen?
- wat kun jij bijdragen aan een goede sfeer in de klas?
- wat doe jij als die sfeer onder druk staat?
- wat doe jij als jij je zorgen maakt om een klasgenoot?

De antwoorden zijn geen wetten waaraan je je moet houden, maar intenties die we met z'n allen willen naleven en waar we elkaar op kunnen aanspreken.

Waar het om leiderschap gaat, kun je leerlingen vragen 'wat moet ik doen om voor jullie een goede begeleider te zijn?'. Meld voordat je deze vraag stelt dat je zelf ook een paar regels hebt die belangrijk zijn, maar breng die pas in nadat je de leerlingen hebt gehoord. Ze ervaren meer invloed en meestal blijkt dat het overgrote deel overeenkomt.

Relatie-afspraken bestaan bij de gratie van het onderhoud. Een niet onderhouden relatie-afpraak wekt valse hoop en zet het gevoel van vertrouwen en veiligheid geen twee maar zes stappen achteruit. Goed onderhoud kan ertoe leiden dat eens in de paar weken een gesprek in de klas plaatsvindt aan de hand van de vragen:

- wat is er goed gegaan afgelopen periode?
- welke problemen zijn we tegengekomen en hoe hebben we die opgelost?
- welke liggen er nog en wat moeten we daarmee?

De sfeer in de klas verdient ook aandacht wanneer het goed gaat. Juist dan, want alles waar je energie in stopt groeit. Nadat je als begeleider een paar keer zo'n gesprek hebt geleid, kun je de leiding ervan aan de leerlingen overdragen.

Een begeleider die op deze manier werkt, hoeft wanneer het misloopt niet de politiepet op te zetten en recherchewerk te gaan verrichten. Hij nodigt de klas uit een voor gesprek, pakt de relatie-afpraak erbij en vertelt dat volgens hem, dat wat iedereen heeft aangegeven te willen, de goede sfeer, onder druk staat. En dat hij niet de begeleider kan zijn die de leerlingen willen. 'Is dat zo en wat moeten we doen om weer te komen waar we willen?'. De invloed die de leerlingen krijgen alleen al verhoogt het gevoel van veiligheid. In een relatief onveilige situatie waarin mensen invloed hebben, voelen zij zich veiliger dan in een veiligere situatie waarin ze geen invloed hebben.

Uit: Het Veilig Onderwijs Magazine Basisonderwijs van Stichting Veilig Onderwijs, jaargang 2016 nummer 3. Artikel van Jan Ruigrok.

Bijlage 2: Thema's en lessen Kriebels.

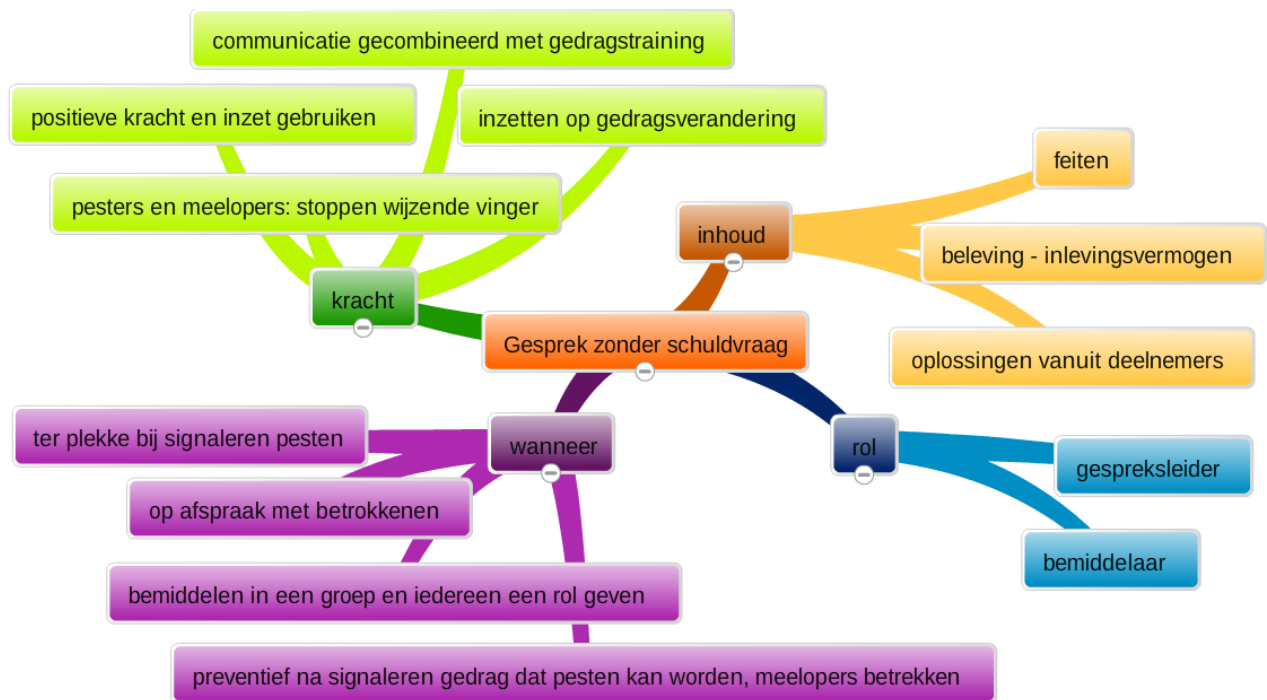
Hieronder staan de verschillende lessen vanuit de methode Kriebels. Deze staan per groep en per thema genoteerd.

Algemene afspraken:

- Leerlingen hoeven niet perse te antwoorden en de leerkracht geeft alleen antwoord op vragen waar hij/zij zich prettig bij voelt.
- Benaming lichaamsdelen: borsten, piemel, vagina

Groep 1 -2 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Wie ben ik In je blootje Kriebel de kriebel Jongens en meisjes Wij zijn vriendjes Sociale en emotionele ontwikkeling Bij ons thuis Ik vind jou lief Voortplanting en gezinsvorming Hoe worden kindjes geboren? Seksuele weerbaarheid Wat voelt fijn en wat niet? Hoe zeg ik nee	Groep 3 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Ik ben ik Ik ben een jongen en ik ben een meisje Sociale en emotionele ontwikkeling Mijn thuis Ik vind het fijn met jou Voortplanting en gezinsvorming Seksuele weerbaarheid Prettige en niet prettige aanrakingen	Groep 4 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld In je nakie Wat voel ik? (over gevoel niet over geslachtsdelen) Sociale en emotionele ontwikkeling Wie vind ik speciaal? Ik ben verliefd Gezinsvorming Hoe ben ik geboren? Seksuele weerbaarheid Een ja-, nee- of twijfelgevoel
Groep 5 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Dit ben ik! Sociale en emotionele ontwikkeling Jongens en meisjes: wat hoort bij wie? Zullen we vrienden zijn? De mensen om mij heen Voortplanting en gezinsvorming Het ontstaan en de geboorte van een baby (geboorte van een baby wel, hoe het ontstaat niet) Seksuele weerbaarheid Wat voor gevoel krijg jij als...?	Groep 6 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Bloos je van bloot? Sociale en emotionele ontwikkeling Gezocht: een vriend Verliefd Verschillende soorten relaties Voortplanting en gezinsvorming - Seksuele weerbaarheid Hoe zeg ik ja of nee?	Groep 7 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Meisjes in de puberteit Jongens in de puberteit Mannen en vrouwen in de media Sociale en emotionele ontwikkeling Vriendschap en verliefdheid Mannen en vrouwen Voortplanting en gezinsvorming Wat is seks? (komt minimaal aan bod) Seksuele weerbaarheid Internetvrienden Wat zou jij doen?
Groep 8 Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld Dit ben ik Puberteit Geslachtsdeel Besnijdenis Je eigen lichaam Wat zie jij in de media? Sociale en emotionele ontwikkeling Verliefdheid en verkering Verliefdheid en seksuele oriëntatie Seks, wat is dat? Voortplanting en gezinsvorming Voortplanting Veilig vrijen Seksuele weerbaarheid Internet en social media Seksueel grensoverschrijdend gedrag		

Bijlage 3: Gesprek zonder schuldvraag

Gesprek zonder schuldvraag: fasen en stappen

Fase 1: Situatie inleiden

1. contact maken
2. feiten melden door IK-boodschap
3. gevoel melden door IK-boodschap
4. doel aangeven van bemiddelen
5. afspraken maken voor het gesprek

Fase 2: Delen

6. om de beurt laten vertellen -
checken bij een ander -
voorstellen hoe het voor een
ander is

Fase 3: Oplossen

7. brainstormen over oplossingen
8. oplossing kiezen
9. checken: iedereen het ermee eens?
10. evalueren en complimenten

Fase 4: Oefenen

11. oefenen van oplossing, ervaren van gewenste gedrag.
Rollenspel of concreet benoemen.

Fase 5: Afspraken, evalueren en bijsturen

12. afspraken over wanneer en hoe evalueren
13. aanwezig blijven en zo nodig begeleiden, bijstellen
14. vervolgesprek ter evaluatie